

معاونت پژوهش و انتشارات جامع انقلاب اسلامی
Vice President For Research

راهنمای جامع پایان نامه نویسی - قسمت پنجم

نحوه نوشتن فصل اول پایان نامه - مقدمه یا کلیات تحقیق

دسته بندی : پایان نامه نویسی

در تمامی پژوهش های علمی، فصل اول "مقدمه" یا "کلیات تحقیق" نامیده می شود که خود قسمت های متنوعی دارد. در پایان نامه معمولاً فصل اول شکل گسترش یافته پروپوزال است. این فصل باید خواننده را مجذوب کرده و تحقیق را آشکار کند. از آنجایی که پایان نامه با این فصل آغاز می شود، فصل اول پایان نامه نقش کلیدی در هدایت خواننده به سمت متن اصلی و گزارش تحقیق و پژوهش انجام گرفته دارد. بنابراین بد نیست که با ساختار و نحوه نگارش آن بیشتر آشنا شوید.

چگونه فصل اول پایان نامه را بنویسیم؟

در فصل اول پایان نامه، موضوع مورد مطالعه تعریف شده و دلایل انتخاب آن مشخص می شود. به طور کلی در این فصل اهداف کلی و جزئی و تعیین قلمرو مکانی و زمانی تحقیق را شرح می دهند. در واقع فصل اول یا مقدمه پایان نامه، شمای کلی فصول پایان نامه را نشان می دهد.

مقدمه پایان نامه شامل چیست و چگونه نوشته می شود؟

بیان موضوع و اهداف مطالعه

یکی از مهم ترین نکاتی که باید در فصل اول پایان نامه به آن اشاره شود تشریح و بیان مساله ی تحقیق است به شکلی که خواننده بداند در فصول بعدی پایان نامه قرار است درباره چه مطالبی مطالعه کند. این فصل جاییست که محقق بیان می کند چرا این موضوع را انتخاب کرده و به ویژگی های مساله ی تحقیق، گستردگی، علل احتمالی بروز مسأله و پیامدهای حل مسأله می پردازد.

به عبارت دیگر می توان گفت مطالب باید به این شکل بیان شود:

- افراد مورد مطالعه چه کسانی هستند؟ (کسانی که تحقیق به روی آن ها صورت گرفته است)
- چه عواملی مورد مطالعه قرار گرفته اند؟ (به آنها متغیر گفته می شود)
- این پژوهش چگونه انجام شده است؟
- مکان مطالعه و مورد تحقیق کجاست؟
- این تحقیق چه زمانی انجام شده و چقدر طول کشیده است؟

تاریخچه و زمینه تحقیق

محقق باید در فصل اول پایان نامه اشاره مختصری به تحقیقات و مطالعاتی که در گذشته درباره این موضوع صورت گرفته نیز داشته باشد. در این صورت می تواند به مسائل و مشکلاتی که ممکن است از آن زمان حل نشده باقی مانده باشند نیز بپردازد.

پس در ابتدا باید به جمع آوری کلی تحقیقات و مطالعات انجام گرفته درباره موضوع پرداخته شود تا بتوان شرح مختصر و مفیدی از آن بیرون کشید و در فصل اول پایان نامه به آن پرداخت. این بررسی مقدماتی همچنین محقق را از مخاطرات و مشکلات بعدی مصون خواهد داشت و به او کمک می کند بهترین طرح و آسان ترین روش تحقیق را برای مساله مورد نظرش انتخاب کند. ساده نویسی و خلاصه نویسی باید در این موضوع کاملاً رعایت شود.

فرضیات

یکی از مواردی که می تواند فصل اول پایان نامه را جذاب تر کند ارائه فرضیات یا نظریاتی است که هنوز قطعی نیستند و قرار است پس از آزمایش و بررسی رد یا قبول شوند. این فرضیه حتی می تواند پیشنهاد محقق درباره مسأله ای باشد که در نهایت ارزش آزمایش و بررسی را پیدا کرده است. فرضیات نیز همانند اهداف مطالعه باید دقیق، واضح و کامل، بخصوص با استفاده از لغات قابل اندازه گیری، بیان شوند. این فرضیات در واقع پیشبینی های محقق از نتایج کار مطالعاتی است که انجام خواهد داد.

سوالات

اگر در تحقیق شما فقط یک متغیر وجود داشته باشد بهتر است به جای نوشتن فرضیه به مطرح کردن سوال بپردازید. این سوالات معمولاً از دل اهداف مطالعه بیرون کشیده می شود و در ادامه به معرض آزمایش گذاشته می شود.

سوالات نیز باید همانند اهداف تحقیق کاملاً دقیق و شفاف و به صورت یک جمله کامل ذکر شوند. می توان گفت "هدف"، "سوال" و "فرضیه" هر سه از لحاظ معنا یکی هستند ولی به اشکال مختلف و متفاوتی بیان می شوند.

محدودیت ها

هر پژوهشی ممکن است محدودیت هایی داشته باشد که باید به آن ها نیز به شکلی دقیق و واضح اشاره شود. لازم است مشخص شود چرا و چگونه متغیر فعلی، می تواند بر نمونه ی تحقیق یا نتایج یافته ها تاثیر بگذارد.

تعریف اصطلاحات متن

معمولا در تحقیقات و موضوعات تخصصی، واژه ها و اصطلاحات تخصصی نیز وجود دارد که ممکن است در فصول پایان نامه به کرات از آن ها استفاده شود. بنابراین مهم است که محقق این اصطلاحات را به طور دقیق تعریف کند و در صورتی که اصطلاحات معانی متفاوتی دارند به آن ها اشاره کند. هیچ واژه ای نباید برای خواننده گنگ و نامفهوم باقی بماند و محقق موظف است هرگونه واژه ی تخصصی که در گزارش او وجود دارد را در همین فصل معرفی و تعریف کند.

به طور خلاصه، مطالب فصل اول پایان نامه باید به شکل زیر ارائه شود:

- مقدمه و پیشینه موضوع پژوهش که به بیان و بررسی ضرورت تحقیق می پردازد. در نگارش این محتوا باید از زمان گذشته استفاده شود.
- آنچه درباره موضوع شناخته شده است که به بیان دانسته ها و باورهای موجود درباره موضوع می پردازد. این محتوا باید به زمان حال نوشته شود.
- ناشناخته های موضوع، پاسخ به سوال چه چیزهایی را هنوز درباره این موضوع نمی دانیم خواهد بود. این محتوا هم به زمان حال نوشته می شود.
- یافته های پژوهش های مرتبط، به تحقیقات قبلی و نتایجی که از این تحقیقات گرفته شده می پردازد که باید به زبان گذشته نیز نوشته شود.
- اهمیت موضوع، چرا این موضوع انتخاب شده و انجام این پژوهش چه منافی خواهد داشت؟ این محتوا نیز باید به زمان حال نگارش شود.
- پرسش تحقیق، در این قسمت نیز به بیان مساله و روش تحقیق پرداخته می شود. نگارش این محتوا نیز باید به زمان گذشته باشد.

این را نیز در نظر داشته باشید مجموع حجم فصل اول پایان نامه و فصل دوم آن در پایان نامه های PhD نباید بیش از ۳۰ درصد حجم متن اصلی پایان نامه و در سایر مقاطع بیش از ۲۵ درصد باشد. همچنین مجموع این دو فصل هم نباید کمتر از ۲۰ درصد متن اصلی پایان نامه باشد.